

Asia: VN/279/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kaavoitus- ja rakentamislainsäädännön muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Huomioita alueidenkäytön kokonaisuudesta (erityisesti luvut 1-16, 37-40)

Koska kulttuuriperintö-sana on määritelty, tulee tätä termiä käyttää laissa johdonmukaisesti.

Arkeologinen kulttuuriperintö tulisi nostaa esille, vaikkakin siitä on oma erillislaki. Näkökulmana rakentamisen ohjaus suhteessa arkeologiseen kulttuuriperintöön. Muinaismuistolain uudistus on meneillään, siksi arkeologisen kulttuuriperinnön tulisi itsenäisesti näkyä myös nyt kyseessä olevassa laissa.

§ 7 Miten määritellään suojelukysymyksissä kohtuullisuus ja mikä on perusteluna suojelun määräaikaaisuudelle?

§ 30 Mitä tarkoitetaan määräaikaisella suojelulla? Voiko kulttuuriympäristön suojelu ylipäätään olla määräaikaista? Onko edes tarvetta määräaikaiseen suojeluun, mikäli suojeluarvot on todettu? Kytkeytyykö tämä toimenpidekieltoon?

Alueellisten vastuumuseoiden rooli ei nouse lakiesityksessä alueiden käytön puolella esille, vaikka museolain mukaan ne toimivat kulttuuriympäristön asiantuntijaviranomaisina ja tällä tavoin vaikuttavat kaavoitukseen.

ELY-keskuksen roolin heikentyminen suhteessa maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja kulttuurimaisemiin huolestuttaa.

Luku 13 on ristiriidassa voimassa olevan museolain ja sen perustelujen kanssa. Ehdotuksessa museoviranomaiselta voi pyytää lausunnot vain tarvittaessa, sitä ei edellytetä. Kulttuuriperinnöstä lausunnon antaa ELY-keskus. Museolaissa 7§ 2 mom. Alueellisen vastuumuseon tehtäviin kuuluu antaa lausuntoja ja toimia asiantuntijaviranomaisena KY asioissa. Luvusta 13 ei käy esille, kuka määrittelee, milloin on tarpeellista ottaa alueellinen vastuumuseo mukaan lausunnonantajaksi kulttuuriperinnön asiantuntijaviranomaisena. Myös alueelliselta vastuumuseolta lausunto tulisi aina pyytää voimassa olevan museolain mukaisesti. Alueellisten vastuumuseoiden rooli tulee näkyä tässä kohdassa.

Luku 2 § 14 Esimerkiksi Keski-Suomen museo alueellisena vastuumuseon seuraa kulttuuriympäristön tilaa ylläpitämällä rakennetun ympäristön Kioski-tietokantaa ja täydentämällä muinaisjäännösrekisteriä omalta alueeltaan.

Huomioita kaavojen toteuttamisen kokonaisuudesta (erityisesti luvut 1, 17-24, 37-40)

On hyvä, että kaavatasot säilyvät.

Kulttuuriperinnön vaalimisen näkökulmasta oikeusvaikutteisuuden heikennykset (maakuntakaava ja yleiskaava) ovat erityisesti uhka maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen säilymisen kannalta.

Maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen asema ja huomioiminen alemmilla kaavatasoilla jää epäselväksi. Kuka määrittelee maakunnallisesti merkittävät kohteet? Kulttuuriympäristön tulisi olla oikeusvaikutteisena maakuntakaavassa. Alueelliset vastuumuseot tarkastelevat työssään maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Tulisiko tämän näkyä laissa?

Nähtäväksi jää, mikä vaikutus kaupunkiseutusuunnitelmalla on kulttuurihistoriallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Se tulisi ottaa huomioon kaupunkiseutusuunnitelmassa.

§ 47 On hyvä, että asemakaava voidaan katsoa vanhentuneeksi, jos kulttuuriympäristön arvoja ei ole huomioitu. Kun kunta kuitenkin voi omalla päätöksellään todeta asemakaavan ajantasaisuuden ilman valitusoikeutta, arvioinnissa ongelmaksi nousee kulttuurihistoriallisten arvojen määrittely. Kenen päätös se on? Millä perusteilla ajantasaisuus määritellään. Mikä on alueellisen vastuumuseon kulttuuriympäristön asiantuntijaviranomaisen rooli? Asialla on esimerkiksi selvä vaikutus purkamislupien myöntämiseen kulttuuriympäristön arvoja heikentävästi.

Huomioita rakentamisen kokonaisuudesta (erityisesti luvut 1, 25-36, 37-40)

§ 196 on hyvä täydennys ja mahdollistaa kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden korjaamisen vanhaa rakennustapaa noudattaen ja sillä tavoin turvaa kohteen arvojen säilymistä.

§ 208 momentti 3 on tärkeä kirjaus kulttuuriympäristön arvojen vaalimisen kannalta. Esille tulee myös niiden kohteiden huomioiminen, joilla ei vielä ole suojelustatusta.

§ 218 Lähtökohtana tulee aina olla olemassa oleva rakennettu ympäristö ja sen kunnostaminen käyttöön. Suojelua koskevia tavoitteita ei saa vaikeuttaa. Suojeltua rakennusta ei saa purkaa. Sama tulisi tarkastella vaalimista myös inventoitujen kohteiden osalta, vaikka niissä ei olisi suojelua. Tämä liittyy samalla alueellisen vastuumuseon roolin parempaan määrittelyyn myös tässä laissa.

§ 227 On hyvä, että lakiin tulee lausunnon pyytämisvelvollisuus. Mutta se ei tuo esille maakunnallisesti ja paikallisesti rakennetun kulttuuriympäristön merkittäviä kohteita, joilla ei ole aiempaa suojelustatusta. Tämä on puute. Alueellinen vastuumuseo on kuitenkin inventoinut kyseiset kohteet ja määritellyt arvot. Lausunnon pyytämisvelvollisuuden tulee koskea myös maakunnallisesti ja paikallisesti kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennettuja ympäristöjä, joita ei ole asemakaavalla tai lailla suojeltu. Lisäksi ehdotuksen mukaan 3 mom. 4 kohdan mukaisista RKY ja VARK alueiden rakentamisesta tai kohteiden purkamisesta ei tarvitse pyytää lausuntoa, jos alueella on voimassa oleva asemakaava.

§ 243 Suunnittelutehtävän vaativuuden arviointi ei huomioi rakennusperintöä. Myös rakennuslupaviranomaisen pätevyystaso tulee arvioida myös kulttuurihistoriallisesti merkittävän kohteen näkökulmasta.

Kysymyksiä lausunnonantajille

Lakiuudistuksen valmistelun aikana käydyissä keskusteluissa on ollut esillä myös maakuntakaavaa koskeva vaihtoehtoinen malli.

Vaihtoehtoisen mallin oleellisin ero lakiehdotukseen olisi se, että maakuntakaavan oikeusvaikutuksia ei rajattaisi laissa vaan maakuntakaava olisi nykyiseen tapaan kokonaisuudessaan oikeusvaikutteinen. Vaihtoehtoinen malli olisi oikeusvaikutusten osalta pääosin nykyisen lain kaltainen, mutta malli ei kuitenkaan sisältäisi nykyisen lain mukaista maakuntakaavan toteuttamisen edistämisvelvoitetta.

Myös vaihtoehtoisessa mallissa maakuntakaavassa olisi esitettävä aluerakenteen, liikennejärjestelmän ja liikenneverkon sekä viherrakenteen kehittämisen periaatteet, ja lisäksi maakuntakaavassa voitaisiin esittää myös muita maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia asioita. Vaihtoehtoisen mallin mukaan maakuntakaavassa esitettävistä asioista kuitenkin rajattaisiin laissa nimenomaisesti pois yksittäisen kunnan yhdyskuntarakenteen. Yksittäisen kunnan yhdyskuntarakenteeseen kuuluvia asioita ei olisi siten mahdollista sisällyttää maakuntakaavaan vaan ne ratkaistaan kuntakaavoituksessa.

Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksensä myös vaihtoehtoisesta mallista.

-

Maksuvelvollisuuden alkamisen raja (kerrosneliometriä

-

Kunnalle maksettavan maksun maksimimäärä tontin arvonnoususta (% arvonnoususta)

-

Erityisharkinta-alueen sijoittamisluvan lupaedellytyksissä ollaan palaamassa oikeusharkinnasta rakennuslain aikaiseen tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Miten lupaedellytykset pitäisi kirjoittaa, jotta:

- a. tuomioistuimen kannalta kunnan myöntämä lupa on mahdollista pitää voimassa eikä lupa mene valituksen johdosta nurin oikeudessa automaattisesti esimerkiksi siksi, että luvalla käsitellään vain yhden rakennuspaikan, eikä sitä ympäröivien alueiden tilanne?
- b. kunnan kannalta on mahdollista evätä lupa esimerkiksi siksi, että kyseinen rakentamisen lievealue on suunniteltava kaavoituksellisesti kokonaisuutena?

-

Miten päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuuta koskevan pykälän perustelut pitäisi kirjoittaa, jotta niistä kävisi kyllin selkeästi ilmi, että allianssimallin tai muiden yhteistoiminnallisten toteutusmuotojen käyttäminen on hankkeessa mahdollista?

-

Millaisia ja kuinka suuria taloudellisia vaikutuksia näette päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuun aiheuttavan kuluttajille?

-

Olennaisten teknisten vaatimusten vaatimustasoa ei ole lähtökohtaisesti muutettu kaavoitus- ja rakentamislaisissa lukuun ottamatta luonnonvalon johtamista asuintilaan. Miten asumista ja majoitusta koskevia olennaisia teknisiä vaatimuksia pitäisi mielestänne muuttaa ottaen huomioon kalustettujen asuntojen vuokraus ja Airbnb-toiminta?

-

Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?

-

Voutilainen Heli-Maija
Jyväskylän kaupunki/museopalvelut - Keski-Suomen museo (Keski-Suomen
alueellinen vastuumuseo)